

Πεπραγμένα Ερευνητικής Ομάδας για την Όπερα της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας (2023)

Τα μέλη της ερευνητικής ομάδας της ΕΜΕ κατά την διάρκεια του έτους 2023 είχαν, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες επιστημονικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες:

1. Συμμετοχή των μελών της ερευνητικής ομάδας για την Όπερα στο συνέδριο “8th International Conference of the IMS Regional Association for the Study of Music of the Balkans” με τίτλο **Musical Cultures and Diasporas in the Balkans**, το οποίο οργανώθηκε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης υπό την αιγίδα της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας στη Θεσσαλονίκη, από τις 31 Αυγούστου μέχρι τις 2 Σεπτεμβρίου 2023. Το Διεθνές Συνέδριο του Περιφερειακού Συλλόγου για τη Μελέτη της Μουσικής των Βαλκανίων της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας (IMS Regional Association for the Study of Music of the Balkans) διοργανώνεται κατά παράδοση ανά διετία και το πρόγραμμα ανακοινώνεται στην ιστοσελίδα της ΕΜΕ,

<https://hellenic-musicology.org/wp-content/uploads/2023/09/IMS-RASMB-2023-Program.pdf>.

SESSION IX: Women performing. Chair: Costas Tsougras

- ♦ “Near and far beyond homeland: Outstanding 19th-century Croatian female singers in the diaspora outside of the Habsburg monarchy”. **Stanislav Tuksar**, University of Zagreb.

SESSION XI: Opera cultures and trends in the Balkans. Chair: Stanislav Tuksar

- ♦ “Social criticism and subversion of operatic conventions in Irena Dragović’s compositional work”. **Biljana Milanović**, Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade.
- ♦ “The interplay between libretto, scenical directions and music in Enescu’s Oedipe: a cognitive approach of the concept of fate”. **Stamatia Gerothanasi**, School of Music Studies, Aristotle University of Thessaloniki.
- ♦ “A comparative review of national opera in Greece and Turkey: chronologies, common and opposite elements of national expression, publicity for domestic and international acclaim”. **Dimosthenis Fistouris**, Department of Music Studies, University of Ioannina.

2. Συμμετοχή των μελών της ερευνητικής ομάδας στο 15ο Διατμηματικό Συνέδριο της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας, που διεξήχθη στην Αθήνα από 9 έως 11 Νοεμβρίου 2023, σε τρεις συνεδρίες με αντικείμενο την όπερα.

Θέμα: «Από την επικαιρότητα στην διαχρονικότητα: Μαρία Κάλλας, 100 χρόνια από την γέννησή της»,

<https://hellenic-musicology.org/wp-content/uploads/2023/10/Conf-EME-2023-Prog.pdf>.

Συνεδρία 6Α: Ευρωπαϊκό λυρικό θέατρο (Φουαγιέ Ολύμπια Δημοτικού Μουσικού Θεάτρου Μαρία Κάλλας). Προεδρεύων: Νίκος Μαλιάρης

- ♦ Μαριάννα Σιδερέ: «Bel canto – Ανάμεσα στο όμορφο τραγούδι και την τεχνική: διευκρινήσεις, προϋποθέσεις και ρεπερτόριο».
- ♦ Αναστασία Σιώψη: «Μουσικές ανταποκρίσεις στις Συνόδους της Βιέννης (1814) και των Εθνών (1822): Μπετόβεν και Ροσσίνι».

- ♦ Εύη Νίκα-Σαμφών: «“Vi sono melodie lunghe, lunghe, lunghe...”. Όψεις της μουσικής δραματοουργίας και των ιδιωμάτων του ιταλικού belcanto στην οπερική δημιουργία του Βιντσέντζο Μπελλίνι (1801-1835)».
- ♦ Μηνάς Ι. Αλεξιάδης: «Η ωραία Γαλάτεια του Φραντς φον Ζουμπέ: μία σημαντική “αρχαιοελληνική” οπερέττα».

Συνεδρία 7Α: Ελληνικό λυρικό θέατρο (Φουαγιέ Ολύμπια Δημοτικού Μουσικού Θεάτρου Μαρία Κάλλας). Προεδρεύουσα: Εύη Νίκα-Σαμφών

- ♦ Τζωρτζίνα Μερεντίτη: «Ο μουσικοδραματουργικός χειρισμός του ρόλου του “κακού” σε επιλεγμένες όπερες του Παύλου Καρρέρ (*Μάρκος Μπότσαρης, Fior di Maria, Maria Antonietta*)».
- ♦ Κατερίνα Λεβίδου: «“Πολυφωνικοί” συμβολισμοί στον *Κωνσταντίνο Παλαιολόγο* του Μανώλη Καλομοίρη».
- ♦ Αγγελική Σκανδάλη: «Το ελληνικό μελόδραμα στη Ρουμανία: πρόδρομοι για την ίδρυση εθνικών μελοδραμάτων (1901). Από το αρχείο Κοκκίνη».

Συνεδρία 8Α: Με αφορμή την Μαρία Κάλλας (Φουαγιέ Ολύμπια Δημοτικού Μουσικού Θεάτρου Μαρία Κάλλας). Προεδρεύουσα: Αγγελική Τριανταφυλλάκη

- ♦ Ελισσάβη Περακάκη & Χριστιάνα Αδαμοπούλου: «Προσεγγίζοντας τις πρώιμες μουσικές εμπειρίες της Μαρίας Κάλλας: μια θεώρηση σύμφωνα με το βιο-οικολογικό μοντέλο ανάπτυξης του Bronfenbrenner».
- ♦ Γιάννης Μυγδάνης: «Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός πρωτότυπου μουσικού εκπαιδευτικού λογισμικού για την ενίσχυση δεξιοτήτων ακρόασης, με αφορμή τη Μαρία Κάλλας».
- ♦ π. Θεόδωρος Τσαμπατζίδης: «Ανακαλύπτοντας το μεγαλείο της όπερας μέσα από έξι κουκίδες: μια έρευνα δράσης για μαθητές με προβλήματα όρασης».
- ♦ Κατερίνα Μανιού & Παντελής Κογιάμης: «Μεταξύ αγιότητας και αγριότητας: το belcanto ως απόηχος μυθολογικών φωνών και η Affektenlehre ως κόσμος αρχετύπων, εμπνευσμένα από την ερμηνευτική δυναμική της Μαρίας Κάλλας».

3. Αναφέρονται επίσης ορισμένες ενδεικτικές δράσεις των μελών της ερευνητικής ομάδας για την «Όπερα», οι οποίες ολοκληρώθηκαν είτε σε επίπεδο αυτόνομης διακαλλιτεχνικής και ερευνητικής εργασίας είτε στο πλαίσιο συλλογικών δράσεων.

Ημερίδα: Η αισθητική επανάσταση του μουσικού θεάτρου: σύγχρονες συνθετικές και εκτελεστικές πρακτικές

Επιστημονικά υπεύθυνη: Ματίνα Γεροθανάση

Πρόταση – κεντρική ιδέα: Ζήσης Ζέγγλιας

16 Δεκεμβρίου 2023, Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ, στο κτίριο Θέρμης.

Η Ημερίδα χρηματοδοτήθηκε από τον ΕΛΚΕ του ΑΠΘ.

Σκοπός της ημερίδας ήταν να αναδείξει τις σύγχρονες τάσεις στο μουσικό θέατρο, τόσο από συνθετική οπτική όσο και από την αισθητική, ιστορική και κοινωνική πλαισίωσή τους στο είδος και τις παραστατικές τέχνες γενικότερα. Επιπλέον στόχοι ήταν η αναλυτική προσέγγιση της συνθετικής διαδικασίας ως ερευνητικής πρακτικής και τα ερωτήματα που προκύπτουν από αυτή τη σχέση. Θέματα όπως αυθεντία, συμμετοχική σύνθεση, εκδημοκρατισμός της δημιουργίας, πρόσληψη από το κοινό στο σύγχρονο μουσικό και κοινωνικό γίνεσθαι αναδείχθηκαν μέσα από τις ατομικές ομιλίες και να αναπτύχθηκαν κατά την τελική συζήτηση. <https://www.mus.auth.gr/musevent/h-aisthitektiki-epanastasi-tou-mousikou-theatrou-syγχrones-synthetikes-kai-ektelestikes-praktikes/>

Ομιλήτριες/Ομιλητές:

Σταματία Γεροθανάση, «Φωνητικές-εκφραστικές-σκηνικές απαιτήσεις και προκλήσεις του μουσικού θεάτρου για τον τραγουδιστή/ερμηνευτή».

Ζήσης Σέγκλιας, «Συνθετικές μέθοδοι σε συνεργατικές δημιουργικές συνθήκες. Ζητήματα κυριότητας. Ο συνθέτης ως σκηνοθέτης. Η φωνή, η δραματουργία και η μουσική στο *Not I*».

Νίκη Χαρλαύτη, «Η διεύρυνση των τεχνικών μουσικής σύνθεσης μέσω παραμέτρων της θεατρικής δραματουργίας και η αφαιρετική αφηγηματικότητα του Απέργη στο έργο *Retrouvailles*. Το μουσικό θέατρο ως έκφραση της ιεραρχικής μάχης μεταξύ θεάτρου και μουσικής, καθώς και των εντός των παραμέτρων με ιδανικό τον εκδημοκρατισμό».

Κατερίνα Μανιού, «Παγιδεύοντας ή φανερώνοντας το διαφεύγον; Φωνή, μύθος και τεχνομυθολογία ως αντιμεταθέσεις του μετανθρώπινου στο μουσικό θέατρο».

Μιχάλης Παρασικάκης, «Όπερα vs νέο μουσικό θέατρο: Οι διαφορές στα δραματουργικά εργαλεία και τις τεχνικές, στη θεματολογία, στο ανθρώπινο δυναμικό, στη δημιουργική διαδικασία, στην οργάνωση και εκτέλεση παραγωγής, στις οικονομικές απαιτήσεις, στο κοινό, μέσα από την εμπειρία και των δύο».

Οργανωτική ομάδα:

Σταματία Γεροθανάση, επίκουρη καθηγήτρια Ιστορικής Μουσικολογίας (Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη)

Ζήσης Σέγκλιας, συνθέτης, μεταδιδακτορικός ερευνητής (Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη, ΠΘ, Βόλος)

Νίκη Χαρλαύτη, συνθέτρια, διδάκτορας (Northwestern University, Σικάγο)

Κατερίνα Μανιού, vocal performer, μεταδιδακτορική ερευνήτρια (ΠΘ, Βόλος)

Μιχάλης Παρασικάκης, συνθέτης, performer, υποψήφιος διδάκτορας (Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη)

Καλλιτεχνικές δραστηριότητες της Σταματίας Γεροθανάση. Συμμετοχή σε παραγωγές όπερας.

Συμμετοχή της Σταματίας Γεροθανάση ως λυρικής τραγουδίστριας στις ακόλουθες παραγωγές στο πλαίσιο της συνεργασίας της ως μόνιμου μέλους του καλλιτεχνικού δυναμικού του Stadttheater Pforzheim:

Cio-Cio San (Giacomo Puccini: *Madama Butterfly*),

Gertrud (Engelbert Humperdinck: *Hänsel und Gretel*),

Tatjana (Pjotr Tschaikowski: *Eugen Onegin*),

Hanna (Franz Lehár: *Die lustige Witwe*),

Violetta Valéry (Giuseppe Verdi: *La Traviata*).

Προετοιμασία του ρόλου Elettra (W. A. Mozart: *Idomeneo, re di Creta*).

Συμμετοχή σε συναυλίες

Συναυλία στις 31 Αυγούστου 2023 με τίτλο *Musical and Cultural Interactions* στο πλαίσιο του Διεθνούς Συνεδρίου, 8th International Conference of the IMS Regional Association for the Study of Music of the Balkans, στο αμφιθέατρο του Τελλογλείου Ιδρύματος Τεχνών Α.Π.Θ.

Στη συγκεκριμένη συναυλία παρουσιάστηκε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα της μουσικής δημιουργίας για φωνή και πιάνο σημαντικών Ελλήνων συνθετών που μελοποίησαν ιταλική, γαλλική και γερμανική ποίηση κατά τη διάρκεια της διαμονής τους στην κεντρική Ευρώπη, καθώς και Ευρωπαίων μουσουργών, οι οποίοι, ερχόμενοι σε επαφή με τις ελληνικές κοινότητες του εξωτερικού και εμπνεόμενοι από το φιλελληνικό πνεύμα, μελοποίησαν ξένη ποίηση που προωθούσε τις θέσεις του

παγκόσμιου φιλελληνικού κινήματος. Ερμηνεύτηκαν έργα των Benedict Randhartinger, Νικολάου Τζανή-Μεταξά, Γεωργίου Λαμπίρη, Μαρίας Φωσκαρίνα, Δημητρίου Ανδρώνη, Αιμιλίου Ριάδη, Γεωργίου Μεταξά (<https://rasmb-ims2023.gr/media/attachments/2023/08/28/ims-rasmb2023-program--internet-final-2-27.8.2023.pdf>)

Τραγούδι: Σταματία Γεροθανάση

Πιάνο: Θανάσης Τρικούπης

Συναυλία στις 14 Δεκεμβρίου 2023 στην αίθουσα Διώνη (Εκθεσιακό Κέντρο Άρτας) στο πλαίσιο διήμερου Φεστιβάλ Κλασικής Μουσικής που διοργανώθηκε από τον σύλλογο οι «Φίλοι του Βιβλίου Άρτας» υπό την αιγίδα του Δήμου Άρταίων. Στη συγκεκριμένη συναυλία παρουσιάστηκε ένα αξιόλογο και αντιπροσωπευτικό δείγμα της μουσικής δημιουργίας για φωνή και πιάνο σημαντικών Ελλήνων και ξένων συνθετών, καθώς και δημοφιλείς άριες.

Τραγούδι: Σταματία Γεροθανάση

Πιάνο: Θανάσης Τρικούπης

Συνεργαζόμενα μέλη της ερευνητικής ομάδας για την «Όπερα» κατά το έτος 2023:

Μηνάς Αλεξιάδης, Νίκος Μαλιάρας, Θανάσης Τρικούπης, Αναστασία Σιώφη, Κατερίνα Λεβίδου, Μαριάννα Σιδερά, Τζωρτζίνα Μερντίτη, Αγγελική Σικανδάλη, Στανιμήρα Ντερμεντζιεβα, Δημοσθένης Φιστουρής, Σταματία Γεροθανάση, Ζήσης Σέγγλιας, Νίκη Χαρλαύτη, Κατερίνα Μανιού

Τα μέλη της Ερευνητικής Ομάδας για την «Όπερα» συμμετέχουν κατά κανόνα στα ετήσια Διατμηματικά Συνέδρια της ΕΜΕ και παρουσιάζουν επίσης σε ερευνητικό επίπεδο ατομικές ή συλλογικές δράσεις. Μέλη της ΕΜΕ που επιθυμούν να ενταχθούν σε μελλοντικές δράσεις της Ερευνητικής Ομάδας για την «Όπερα» ή να προτείνουν ανεξάρτητες δράσεις για το έτος 2024, μπορούν να επικοινωνήσουν με τις συντονίστριες της ομάδας στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις:

evinikasampson@gmail.com ή enikasam@mus.auth.gr
matige@mus.auth.gr ή matige@web.de

Συντονίστριες της Ερευνητικής Ομάδας για την «Όπερα» της ΕΜΕ:

Εύη Νίκα-Σαμφών και Σταματία Γεροθανάση, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

7 Ιανουαρίου 2024